

STUDII DE FUNDAMENTARE PENTRU ACTUALIZAREA PLANULUI URBANISTIC GENERAL AL COMUNEI PETRICANI, JUDEȚUL NEAMȚ

1_6. STUDIU ISTORIC PEISAGISTIC

CUPRINS

1. INTRODUCERE	3
Obiective	3
Baza legislativa	3
2. EVIDENȚIEREA SURSELOR DOCUMENTARE	5
3. ISTORIC ȘI DATE PRIVIND EVOLUȚIA ÎN TIMP A COMUNEI	6
4. MONUMENTE ISTORICE	6
5. REGLEMENTĂRI	12
DEFINIREA ȘI DELIMITAREA ZONELOR DE PROTECȚIE A MONUMENTELOR ISTORICE	25
6. PROPUNERI PENTRU REGULAMENTUL LOCAL DE URBANISM (RLU).....	30
7. OBLIGAȚIILE PROPRIETARILOR, TITULARILOR DREPTULUI DE ADMINISTRARE, A MONUMENTULUI ISTORIC	35
8. CONCLUZII	37

1. INTRODUCERE

Obiective

Obiectivele principale ale studiului constau în cunoașterea evoluției istorice a Comunei Petricani, județul Neamț și a localităților componente, a monumentelor istorice de pe raza comunei, înscrise în *Lista Monumentelor Istorice 2015* (reactualizată prin Ordinul Ministrului Culturii nr. 2828/2015, reprezentând Anexa 1 la listă, emisă prin Ordinul Ministrului Culturii și Cultelor nr. 2314/2004 și publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, Nr. 113 bis, 15. 02. 2016), definirea și delimitarea zonelor protejate ale siturilor arheologice și monumentelor istorice, precum și enunțarea unor propuneri pentru Regulamentul Local de Urbanism în vederea protejării monumentelor istorice și siturilor arheologice.

Baza legislativa

Datele și sursele de informații folosite, metoda și produsele studiului, încadrarea sa în documentația de urbanism din care face parte, sunt bazate pe următoarele acte normative:

Legi:

- Codul Civil;
- Legea 50-1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții, republicată, cu modificările ulterioare;
- Legea 18 / 1991 privind fondul funciar, cu modificările și completările ulterioare,
- Legea 5 / 2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a III-a – zone protejate;
- Legea 350 / 2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismului, cu modificăriile și completările ulterioare;
- Legea 422 / 2001 privind protejarea monumentelor istorice, cu modificările ulterioare, republicată;
- Legea 351/2001 Lege privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a IV-a Rețeaua de localități,
- Ordonanța Guvernului nr. 43-2000 privind protecția patrimoniului arheologic și declararea unor situri arheologice ca zone de interes național, aprobată cu modificări prin Legea 378-2001, cu modificările ulterioare.

Hotărâri ale Guvernului:

- Hotărârea Guvernului nr. 525-1996 privind aprobarea Regulamentului general de urbanism, republicată;
- Hotărârea nr. 493/2004 pentru aprobarea Metodologiei privind monitorizarea monumentelor istorice înscrise în Lista patrimoniului mondial și a Metodologiei privind elaborarea și conținutul-cadru al planurilor de protecție și gestiune a monumentelor istorice înscrise în Lista patrimoniului mondial.

Ordine ministeriale:

- Ordin al Ministrului Culturii și Cultelor nr. Ordin nr. 2260 din 18/04/2008 privind aprobarea Normelor metodologice de clasare și inventariere a monumentelor istorice;
- Ordinul ministrului transporturilor, construcțiilor și turismului nr. 562 / 2003 pentru aprobarea Reglementării tehnice „Metodologie de elaborare și conținutul cadru al documentațiilor de urbanism pentru zone construite protejate (PUZ);
- O.M.C.C. 2682 /2003 privind aprobarea Normelor metodologice de clasare și evidența monumentelor istorice, a Listei monumentelor istorice, a Fișei analitice de evidență a monumentelor istorice și a Fișei minimale de evidență a monumentelor istorice.
- O.M.C.C. 2684/2003 privind aprobarea Metodologiei de întocmire a obligației privind folosința monumentului istoric și a conținutului acestuia.

Alte reglementări:

- Legea nr. 157 privind ratificarea Convenției pentru protecția patrimoniului arhitectural al Europei, adoptată la Granada la 3 octombrie 1985, publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 274 din data: 10/13/1997.

Armonizarea cu alte reglementări:

- metodologie privind conținutul cadru al documentațiilor de urbanism în concordanță cu Legea amenajării teritoriului și urbanismului;
- ghid privind aplicarea reglementărilor de amplasare a construcțiilor față de aliniament (pe aceeași parcelă sau pe parcele diferite) cu respectarea condițiilor de însorire și iluminat natural, precum și a principiilor de estetică urbană);
- ghid privind revitalizarea peisajelor culturale în acord cu Convenția europeană a peisajului.

2. EVIDENȚIEREA SURSELOR DOCUMENTARE

Sursele bibliografice generale ale studiului au fost următoarele: Bibliografie națională, hărți istorice și contemporane, studii istorice, monografii, planuri, vederi, fotografii, dar și documentele și documentațiile urbanistice puse la dispoziție de Serviciul de urbanism din cadrul Primăriei Comunei Petricani.

Bibliografie:

- Lista monumentelor istorice din anul 1991-1992.
<https://patrimoniu.ro/monumente-istorice/lista-monumentelor-istorice>
- Lista Monumentelor Istorice 2004
- Lista Monumentelor Istorice 2015
- Strategia de dezvoltare economico-socială durabilă a comunei Petricani pentru perioada 2021-2027;
- PATJ NEAMȚ;
- Complexul Muzeal National Neamt - <https://mcntn.muzeu-neamt.ro/>;
- Documentare la Primăria comunei Petricani.

3. ISTORIC ȘI DATE PRIVIND EVOLUȚIA ÎN TIMP A COMUNEI

Evoluția - Date privind evoluția în timp a unității teritorial - administrative ce face obiectul P.U.G.

Cel mai vechi sat al comunei, atestat documentar este satul Tolici. Numele acestui sat vine de la Ion Tolici, caruia în 12 martie 1437, Ilias voievod îi întărește Varaticul lui Giurgiu "unde au fost viile sasilor", ca să-și întemeieze sat. Tradiția orală ne spune că satul Tolici era format din 15-20 case-bordeie, cu pereții împlețiți din nuiele pe pari de stejari, lipiți cu lut, nevaruite și acoperite cu stuf sau papură. Familiile întemeietoare a satului Tolici, spun bătrânii au fost: familia Tolontan și familia Cirlan, care erau țigani-robi ai mănăstirii Secu. Aceștia au fost aduși aici de către călugării gregi pentru a lucra la pădure, la pasunat vitele.

Al doilea sat al comunei Petricani ca vechime documentară, este satul Boistea. Toponomia acestui sat vine, probabil, de la dealul cu poienile sale care au fost un loc foarte bun pentru pasunatul vitelor mari, în special al boilor, folosiți pentru tracțiune și comert. Atestarea documentară este data de documentul din 6 iunie 1476, când Ștefan voievod întărește mănăstirea din Boistea. Tradiția orală ne spune despre acest sat că pe la anii 1600-1650, Boistea era înconjurată de păduri și alcătuită din grupuri de 10-12 case. Oamenii acestui sat se ocupau în principal cu creșterea animalelor, fiecare avea 70-80 de oi și trăiau organizați în grupuri mici.

Al treilea sat al comunei, atestat documentar, este Petricani. Numele vine de la un anume Petrica, menționat într-un document din 22 august 1447, prin care Petru voievod întărește mănăstirea Neamțului: Temisești, Dvorenști, Cristienști, Balosești, Geminști, Pasca și Petrica.

În legătură cu acest sat, Petrica, ne lamurește un alt document din 31 iulie 1452, prin care Bogdan voievod întărește din nou mănăstirea Neamț, satele Pasca și Petrica. Este posibil ca satul să fi avut inițial origine tătărească. Mai târziu satul a fost proprietatea mănăstirii Galata din Iași. Reiese de aici că la data sus menționată de acest document, satul exista, dar deocamdată nu exista un alt document care să ateste o vechime mai mare.

Tradiția spune despre acest sat că pe la 1550-1600 ca ar fi fost un centru de colectare a vitelor și produselor acestora, în jurul caruia s-a întemeiat satul și care aparținea unui negustor pe nume Petreanu de unde se trage și denumirea satului Petricani.

Relativ la atestarea documentară a satului Tirpești, aceasta este mai mult tardivă, dar nu înseamnă că satul Tirpești a luat ființa acum. El exista cu mult mai înainte. Pe 17 aprilie 1586, Petru Schiopul da carte lui Pavel Slujnicer să stăpânească Tirpeștiul pe care i l-a dat în schimbul satului Savești, făcut dănie mănăstirii Probota. Izvoarele orale ne spun că satul Tirpești la început se chema Bodaiești. Era format din 30-40 case construite în punctual numit astăzi "Târna mare", la răpa lui Bodaie. Tradiția ne spune despre luptele purtate de Ștefan cel Mare prin aceste locuri, deoarece drumul lui spre Războieni (1476) trecea prin Tirpești. În sat exista un loc numit "Gustari",

denumire legata de trecerea lui Stefan cel Mare spre Razboieni, care a poruncit ostirii sale sa poposeasca si a manance. Sapaturile arheologice au scos la iveala in acest punct sabii, piteni, sageti, halebarde confirmand acest lucru. Dupa lupta de la Razboieni, Stefan cel Mare si-a organizat din nou armata –aici in padurile Tirpestiului si Toliciului si a atacat oastea turceasca imprastiata dupa prada, alungand-o dincolo de apa Moldovei.

Atestarea documentara a satului Rabaia este data de documentul din 5 aprilie 1603, dat Ieremia Movila, prin care intareste manastirea Agapia mai multe sate, intre care si Targul nou vechi denumire a actualului sat Rabaia. Dupa cum reiese din atestarile documentare, intemeierea satelor comunei Petricani incepe la mijlocul secolului al XV-lea.

De remarcat ca aproape toate satele comunei Petricani apar aproximativ in aceeasi vreme, la mici diferente de timp, unul de altul: 1437, 1446, 1447, 1586, 1603. Singurele sate apar la aproape un secol de celelalte sunt: Tirpesti si Rabaia, a caror prima documentare dupa izvoarele care ne au stat la indemana, le plaseaza in anii 1586 si 1603.

Asadar secolul al XV-lea, epoca de glorie pentru Moldova, reprezinta actul de nastere a satelor comunei Petricani.

Evoluția comunei

Comuna Petricani, dupa ultima impartire administrativa din 1968, este alcatuita din cinci sate. In partea de nord satul Boistea, in partea de sud satul Tolici, in est satele Rabaia si Petricani, iar in zona centrala a comunei, satul Tirpesti.

Ca si celelalte localitati ale tarii, si comuna Petricani a suferit de-a lungul secolelor, numeroase organizari si reorganizari. In 1911, in componenta comunei Petricani intrau satele: Blebea, Grasi, Boistea, Julfeni, Petricani, Tirpesti si catunele Ingaresti, Rabaia, Targul Nou si Tolici.

Dupa reforma administrativa din 1952, comuna Petricani face parte din raionul Tirgu-Neamt, regiunea Bacau si in componenta ei nu mai intra satele Blebea si Grasi.

Dintre numeroasele vestigii preistorice – precucuteniene și cucuteniene – descoperite pe teritoriul comunei, cu ocazia săpăturilor arheologice întreprinse aici începând cu anii șaizeci, se remarcă cele făcute în satul Târpești, la „Râpa lui Bodăi”, aici descoperindu-se cel de al doilea exemplar de idol masculin, reprezentând un „gânditor”, asemănător celui de la Hamangia. Acesta se află acum în colecția Muzeului de Istorie din Piatra Neamț, dar numeroase alte obiecte legate de istoria mai veche sau mai nouă a satului și zonei nemțene, pot fi văzute la Muzeul „Popa” din localitate, care a fost înființat de creatorul popular Neculai Popa în anii șaptezeci. Despre învățământ, în comuna Petricani, se poate vorbi abia spre mijlocul sec. al XIX-lea.

4. MONUMENTE ISTORICE

Pe raza comunei Petricani, sunt declarate următoarele monumente istorice (conform Listei Monumentelor Istorice 2015 publicată în MONITORUL OFICIAL AL ROMÂNIEI, PARTEA I, NR. 113 bis/15.II.2016) pentru care se vor respecta reglementările aflate în vigoare:

Tabel 1 Lista monumentelor istorice din comuna Petricani

Nr. Crt.	Cod LMI	Denumire	Localitate	Adresa	Datare
102	NT-I-s-B-10526	Situl arheologic de la Petricani, punct "Râpa lui Ravaru"	Sat Petricani	"Râpa lui Ravaru"	
103	NT-I-s-B-10526.01	Necropolă	Sat Petricani	"Râpa lui Ravaru"	Sec. IV p .Chr.
104	NT-I-s-B-10526.02	Așezare	Sat Petricani	"Râpa lui Ravaru"	Eneolitic, Cultura Cucuteni, faza A
146	NT-I-s-B-10541	Situl arheologic de la Târpești, punct "La Râpa lui Bodai"	Sat Târpești	"La Râpa lui Bodai"	
147	NT-I-s-B-10541.01	Așezare	Sat Târpești	"La Râpa lui Bodai"	Sec. VI-VII
148	NT-I-s-B-10541.02	Așezare	Sat Târpești	"La Râpa lui Bodai"	Sec. II-III p. Chr.
149	NT-I-s-B-10541.03	Așezare	Sat Târpești	"La Râpa lui Bodai"	Hallstatt
150	NT-I-s-B-10541.04	Așezare	Sat Târpești	"La Râpa lui Bodai"	Epoca bronzului târziu, Cultura Nouă
151	NT-I-s-B-10541.05	Așezare	Sat Târpești	"La Râpa lui Bodai"	Eneolitic, Cultura Cucuteni, faza A
152	NT-I-s-B-10541.06	Așezare	Sat Târpești	"La Râpa lui Bodai"	Neolitic, Cultura Precucuteni

Situri arheologice înregistrate în Repertoriul Arheologic National pe teritoriul comunei Petricani

Tabel 2 Lista situri RAN din comuna Petricani

Cod RAN	Denumire	Categorie	Tip	Judet	Localitate	Cronologie	Localizare
123433.02	Așezarea Cucuteni de la Petricani - Râpa lui Ravaru	Locuire	Așezare	Neamț	Petricani, Comuna Petricani	Eneolitic	Așezarea se află la 500 m S de sat.
123460.03	Situl arheologic de la Țolici - Rusca	Locuire	Așezare	Neamț	Țolici, Comuna Petricani	Epoca migrațiilor, Epoca bronzului / sec. IV, mileniul II î. Chr.	Situl se află în partea de nord-est a satului, pe terasa medie din stânga pârâului Țolici și în stânga drumului ce duce spre satul Târpești. Spre sud, situl este delimitat de pârâul Rusca.
123451.01	Situl arheologic de la Târpești	Locuire	Așezare	Neamț	Târpești, Comuna Petricani	Eneolitic, Epoca bronzului, Hallstatt, Latène, Epoca migrațiilor, Neolitic / sec. II - III, sec. VI - VII	La Râpa lui Bodai. Situl este localizat la 500 m E de sat.
123433.01	Situl arheologic de la Petricani - Râpa lui Ravaru	Locuire	Așezare	Neamț	Petricani, Comuna Petricani	Eneolitic	Râpa lui Ravaru. lângă școală, în vatra satului
123460.01	Situl arheologic de la Țolici - Hălăbutoaia	Locuire	Așezare	Neamț	Țolici, Comuna Petricani	Neolitic, Eneolitic	Situl se află într-o vale relativ îngustă și adâncă, la SV de satul Țolici; principala depunere arheologică, se află la baza pantei de E a dealului Hălăbutoaia, la aprox. 100 m distanță de o fântână cu apă sărată
123433.03	Situl arheologice de la Petricani-Cetățuie	Așezare fortificată	Așezare	Neamț	Petricani, Comuna	Al Doilea Război Mondial	Situl arheologic este amplasat pe locul numit Deal la Cetățuie (434m),

					Petricani		care face parte din zona centrală a Dealului Boiștea, către ieșirea sud-estică din depresiunea Neamț. Situl se află la 350 m sud de malul drept al râului Ozana.
123460.02	Așezarea eneolitică de la Țolici - În Cimitir	Locuire	Așezare	Neamț	Țolici, Comuna Petricani	Eneolitic	Pe teritoriul satului, în cimitir, pe terasa stângă a pârâului Țolici

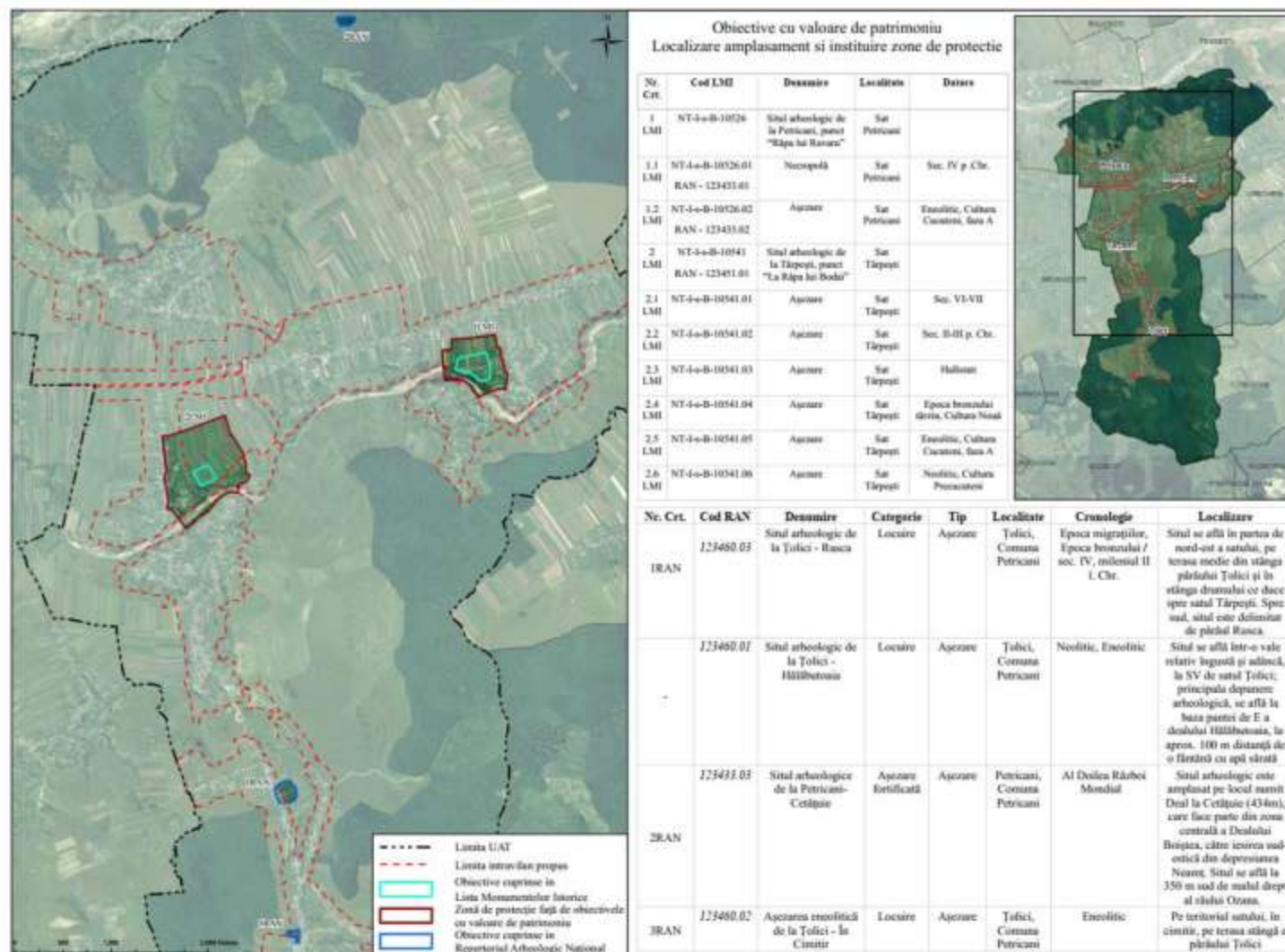

Fig. 1 Obiecte cu valoare de patrimoniu – Localizare amplasament și instituire zone de protecție

Descrierea monumentelor

Situl arheologic de la Petricani, punct "Râpa lui Ravaru"

Situl preistoric se află în zona central-sudică a satului Petricani (com. Petricani), în punctul cunoscut în literatura arheologică sub numele *Râpa lui Ravaru* sau *Locul Școlii*, situat pe terasa înaltă din stânga râului Topolița.

Identificat în perioada interbelică și sondat de către preotul Constantin Matasă în 1938, situl de la Petricani a oferit o serie de date arheologice interesante, care au fost verificate și prin săpături mai extinse, realizate de Șt. Cucos și I. Untaru în 1973. Cercetările au fost continuate și în anul următor, sub coordonarea lui Șt. Cucos și D. Monah, fiind investigate, în total, patru locuințe Cucuteni A și resturile unor construcții atribuite fazei Cucuteni B. Pe lângă vestigiile eneolitice, Șt. Cucos menționează materiale ceramice (inclusiv o urnă funerară) hallstattiene, dar și din perioada sec. XVIII. Din nefericire, nu s-a păstrat un plan al săpăturilor arheologice din anii '70, fiind cunoscut doar faptul că au fost trasate și săpate două secțiuni. Din suprafețele cercetate cu acel prilej provine un material arheologic consistent, valorificat științific însă în foarte mică măsură. Merită semnalat că majoritatea reprezentărilor antropomorfe descoperite în așezarea amintită a fost inclusă în lucrarea monografică a lui D. Monah, dar au fost publicate până în prezent și câteva materiale ceramice. În cel din urmă caz este vorba despre un recipient care a fost atribuit culturii Precucuteni, faza a III-a (deși, în opinia noastră, poate fi atribuit, cu mai multă siguranță, fazei Cucuteni A), dar și fragmente ale unor brichetaje descoperite în interiorul uneia dintre locuințele cucuteniene.

Materialul litic, slab reprezentat cantitativ, a făcut obiectul unei analize tipologice, fără să fi existat posibilitatea unei discuții foarte ample în ceea ce privește strategiile de exploatare a materiilor prime necesare pentru uneltele de piatră sau a impactului acestora în economia comunităților eneolitice. Relativ recent, grație unei colaborări dintre Complexul Muzeal Național Neamț și Universitatea „Friedrich Alexander” din Erlangen-Nürnberg, în situl de la Petricani au fost realizate investigații geofizice, care au indicat existența unui sistem defensiv pe partea de nord și est a așezării, dar au fost observate și urmele mai multor structuri de locuire ce pot aparține eneoliticului.

Fig. 2 Situl arheologic de la Petricani – Râpa lui Răvaru - amplasament

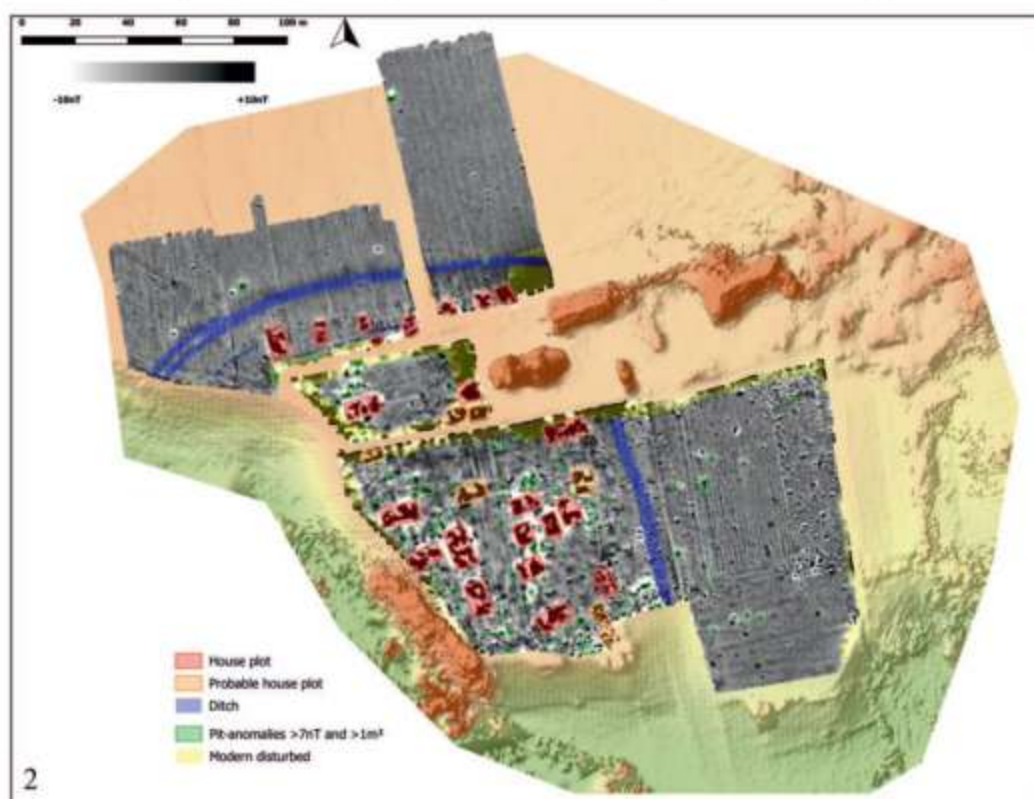

Fig. 3 Situl arheologic de la Petricani – Râpa lui Răvaru – harta geomagnetică și model area digitală a terenului

Fig. 4 Situl arheologic de la Petricani – Râpa lui Răvaru – Delimitare sit și zona de protecție

Situl arheologic de la Târpești, punct "La Râpa lui Bodai"

Situl de la „râpa lui Bodai”, de lângă satul Târpești conține urmele unor așezări din multiple perioade: neolitic (cultura pre-Cucuteni), eneolitic (cultura Cucuteni, faza A), Epoca Bronzului târziu (cultura Noua), perioada Halstatt, secolele al II-lea-al III-lea și secolele al VI-lea-al VII-lea e.n.

Fig. 5 Situl arheologic de la la Târpești, punct "La Râpa lui Bodai" – Delimitare sit și zona de protecție

Situri arheologice RAN

Situl arheologic de la Țolici – Rusca

Situl se află în partea de nord a satului, înspre Târpești, pe terasa medie din stânga pârâului Țolici (coordonate georeferențiale: 47°07'46" N, 26°26'44" E). Zona aceasta, cunoscută sub toponimul *Rusca*, este delimitată spre est de pantele abrupte ale terasei, iar spre sud de cursul pârâului Rusca, afluent de stânga al pârâului Țolici.

Prin intermediul cercetărilor periegetice s-a conturat un perimetru de aproximativ 2000 m², de unde au fost colectate mai multe materiale arheologice, care au permis stabilirea etapelor de locuire ale acestui punct.

Pornind de la detalii tehnico-tipologice, ceramica descoperită în punctul *Rusca* prezintă elemente caracteristice Bronzului Mijlociu și Târziu.

Înregistrarea datelor de natură arheologică privitoare la situl de la Țolici-Rusca contribuie la întregirea repertoriului descoperirilor specifice Bronzului Mijlociu și Târziu din zona subcarpatică a Neamțului și aduc informații suplimentare privitoare la dinamica și evoluția comunităților culturii Costișa și ale culturii Noua.

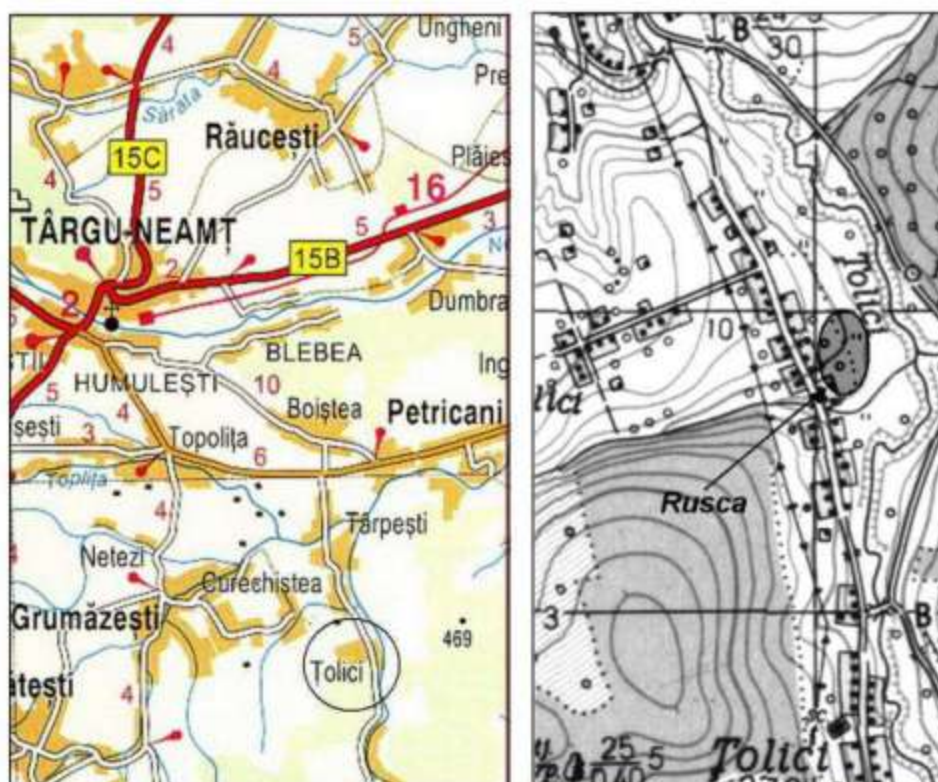

Fig. 6 Amplasare sit Rusca (Diaconu, Vasile, Un nou sit arheologic din epoca bronzului descoperit la Țolici (com. Petricani, jud. Neamț), Suceava, XXXVII, 2010, 89-98 [Publicație])

Fig. 7 Amplasare sit Rusca (Diaconu, Vasile, Un nou sit arheologic din epoca bronzului descoperit la Țolici (com. Petricani, jud. Neamț), Suceava, XXXVII, 2010, 89-98 [Publicație])

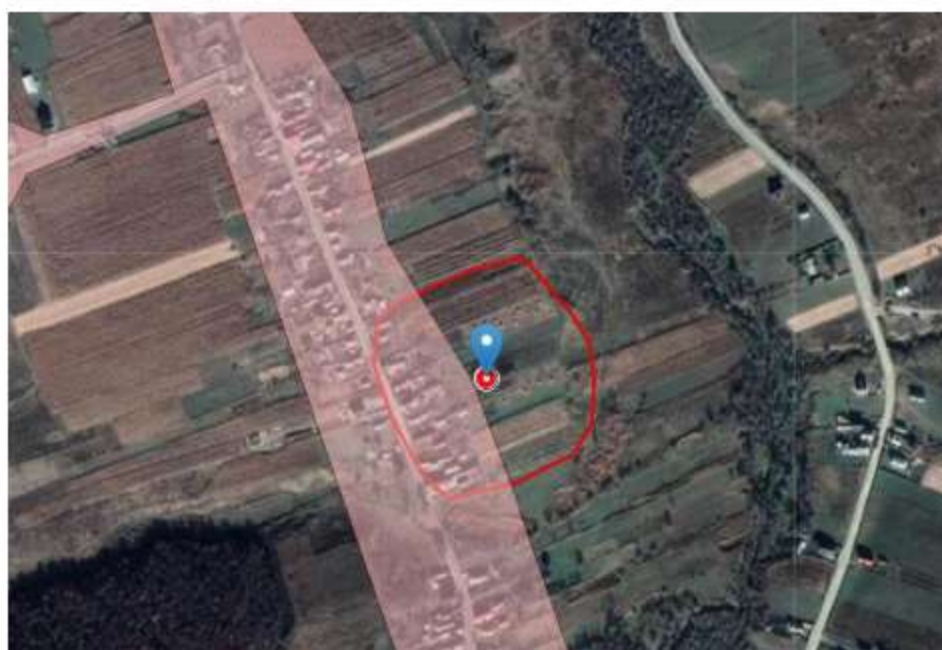

Fig. 8 Localizare sit Rusca (<https://ran.cimec.ro/>)

Fig. 9 Situl arheologic de la Țolici – Rusca

Așezarea eneolitică de la Țolici - În Cimitir

Toponimul aferent acestui sit a mai fost menționat în literatura de specialitate ca Șipot-Mohorâtu și În Cimitir.

Situl este amplasat pe terasa de pe partea stângă a Pârâului Țolici, în marginea de vest a satului, în apropierea unei păduri. O parte însemnată din aceasta este distrusă de gropile mormintelor din cimitirul actual al satului.

Situl a fost descoperit de către colectivele de specialiști coordonate de Vladimir Dumitrescu și Silvia Marinescu-Bîlcu, în perioada derulării cercetărilor arheologice sistematice de la Târpești-Râpa lui Bodai (1959-1965 și 1968). Ulterior, Vasile Diaconu și Daniel Garvăn au întreprins o serie de cercetări de suprafață (2008, 2009, 2012).

Vestigiile eneolitice identificate aici aparțin fazei Precucuteni III.

În anul 2017 au fost efectuate noi investigații arheologice, de natură interdisciplinară, ce au afectat parțial situl și zona sa limitrofă, acestea fiind de tip neinvaziv și constând în cercetări de suprafață, fotografii aeriene cu drona, modelarea digitală a terenului și prospecțiuni geomagnetice, în vederea reevaluării potențialului stațiunii, stabilirii formei, dimensiunilor și limitelor depunerii antropice, precum și a gradului actual de conservare a vestigiilor.

Fig. 14 Așezarea eneolitică de la Țolici - În Cimitir

5. REGLEMENTĂRI

DEFINIREA ȘI DELIMITAREA ZONELOR DE PROTECȚIE A MONUMENTELOR ISTORICE

Instituirea zonei de protecție pentru monumentele istorice și siturile arheologice are două scopuri:

- conservarea integrală și asigurarea integrității acestora, în condițiile de funcționare și utilizare a spațiului și imobilelor din zona de protecție;
 - punerea în valoare a monumentului istoric și a peisajului său, construit sau natural.
- **Norme legislative**

Conform Legii 350/2001, prin Planul Urbanistic general se stabilesc *zonele protejate și de protecție a monumentelor istorice și a siturilor arheologice reperate* (art.46, alin.2, lit. f).

Definirea și delimitarea zonelor de protecție a monumentelor și siturilor arheologice se stabilesc în baza legislației în vigoare din România, cu respectarea acordurilor europene și internaționale privind protejarea acestora.

Legislație în domeniul monumentelor istorice

Legile care fac referire la protecția monumentelor istorice sunt următoarele:

- Legea 5/2000 cu modificările și completările ulterioare;
- Legea 422/2001 actualizată prin Legea 468/2003;
- Ordinul 562/2003.

Legea 5/2000. Conform acestei legi, zonele protejate sunt zonele naturale sau construite, delimitate geografic și/sau topografic, care cuprind valori de patrimoniu natural și/sau cultural (art. 1, alin. 2).

Zonele de protecție ale monumentelor istorice vor fi delimitate de autoritățile publice locale, cu sprijinul autorităților centrale cu atribuții în domeniu, în baza unor studii de specialitate (art.5, alin. 2). Instituirea acestor zone se va face prin documentațiile de urbanism și regulamentelor aferente (art. 5, alin. 3). Până la delimitarea prin studii de specialitate a zonelor de protecție a valorilor de patrimoniu cultural, se instituie zone de protecție a monumentelor istorice, de 100 m în mediul urban, de 200 m în mediul rural și 500 m în afara localităților (art. 10, alin. 1).

Legea 422/2001 reglementează regimul juridic general al monumentelor istorice. Astfel, monumentele istorice sunt bunuri imobile, construcții și terenuri situate pe teritoriul României, semnificative pentru istoria, cultura și civilizația națională și universală (art. 1, alin. 2). regimul de

monument istoric este conferit prin clasarea acestor bunuri imobile conform procedurii prevăzute în lege (art. 1, alin. 3).

Prin protejarea monumentelor istorice se înțelege ansamblul de măsuri cu caracter științific, juridic, administrativ, financiar, fiscal și tehnic, menite să asigure identificarea, cercetarea, inventarierea, clasarea, evidența, conservarea, inclusiv paza și întreținerea, consolidarea, restaurarea, punerea în valoare a monumentelor istorice și integrarea lor social- economic și cultural, în viața colectivităților locale (art.2, alin. 3).

Asupra monumentelor istorice se pot aplica servituți de utilitate publică, instituite potrivit legii (art.2, alin. 5).

Monumentele istorice aparțin fie domeniului public sau privat al statului, al județelor, orașelor sau comunelor, fie sunt proprietate privată a persoanelor fizice sau juridice (art.4, alin. 1).

Monumentele istorice proprietate publică a statului sau a unităților administrativ-teritoriale sunt inalienabile, imprescriptibile și inesizabile; aceste monumente istorice pot fi date în administrare instituțiilor publice, pot fi concesionate, date în folosință gratuit, instituțiilor de utilitate publică sau închinate, în condițiile legii, cu avizul Ministerului Culturii sau, după caz, al serviciilor publice deconcentrate ale Ministerului Culturii (art.4, alin. 2).

Paza, întreținerea, conservarea, restaurarea și punerea în valoare prin mijloace adecvate a monumentelor istorice revin, după caz, proprietarilor sau titularilor altor drepturi reale asupra acestora, în conformitate cu prevederile prezentei legi (art. 6, alin. 1). În cazul în care un monument istoric nu are proprietar cunoscut, obligațiile care decurg din prezenta lege revin autorităților administrației publice locale din unitatea administrativă, pe al cărui teritoriu este situat monumentul istoric sau autorităților administrației publice centrale (art. 6, alin. 2).

Statul garantează și asigură protejarea monumentelor istorice în condițiile stabilite prin prezenta lege (art. 7, alin. 1). Autoritățile administrației publice centrale de specialitate, instituțiile de specialitate subordonate acestora și autoritățile administrației publice locale colaborează și răspund, după caz, de activitatea de protejare a monumentelor istorice (art. 7, alin. 3). Autoritățile administrației publice centrale de specialitate și instituțiile din subordonarea acestora, precum și autoritățile administrației publice locale cooperează cu proprietarii monumentelor istorice, persoane fizice sau juridice, cu deținătorii și administratorii acestora, precum și cu instituțiile publice și organizațiile neguvernamentale din domeniul protejării monumentelor istorice și îi sprijină în condițiile legii (art. 7, alin. 4).

Pentru fiecare monument istoric se instituie zona sa de protecție, delimitată pe baza reperelor topografice, geografice sau urbanistice, în funcție de trama stradală, relief și caracteristicile monumentului istoric, după caz, prin care se asigură conservarea integrală și punerea în valoare a monumentului istoric și a cadrului său construit sau natural. Delimitarea și instituirea zonei de protecție se realizează simultan cu clasarea bunului imobil ca monument istoric, în condițiile legii. Autoritățile publice locale competente vor include în planurile urbanistice și în regulamentele aferente, zonele de protecție. În zona de protecție pot fi instituite servituți de utilitate publică și reglementări speciale de construire prin planurile și reglementările

de urbanism aprobate și avizate conform legii. În zonele de protecție ale monumentelor istorice care sunt lăcașuri de cult este interzisă desfășurarea în aer liber, în perioada în care în cadrul acestora se desfășoară serviciu religios, a unor manifestări care, prin poluarea sonoră sau vizuală pe care o produc, pot împiedica asupra desfășurării serviciului religios. Prin excepție, se pot organiza manifestări de acest gen cu acordul autorității religioase care administrează lăcașul, în condiții care să nu împiedice asupra desfășurării serviciului religios (art. 9).

Calitatea de monument istoric, precum și cea de zonă construită protejată, de oraș istoric sau de sat istoric se marchează printr-un însemn distinctiv amplasat de reprezentanții primăriilor pe monumentul istoric, la intrarea în zona construită protejată sau în orașul istoric ori satul istoric, după caz, în conformitate cu normele metodologice aprobate prin ordin al ministrului culturii și cultelor. Costul însemnelor distinctive se suportă de către autoritățile publice locale (art. 18, alin. 3).

Intervențiile care se efectuează asupra imobilelor care nu sunt monumente istorice, dar care se află în zone de protecție a monumentelor istorice sau în zone construite protejate se autorizează pe baza avizului Ministerului Culturii sau, după caz, al serviciilor publice deconcentrate ale Ministerului Culturii și a celorlalte avize, potrivit dispozițiilor legale în vigoare (art. 24, alin. 1).

Până la instituirea zonei de protecție a fiecărui monument istoric potrivit art. 9 se consideră zonă de protecție, suprafața delimitată cu o rază de 100 m în localitățile urbane, 200 m în localitățile rurale și 500 m în afara localităților, măsurat de la limita exterioară de jur-împrejurul monumentului istoric (art. 59).

Ordinul 562/2003 privind reglementările tehnice a Metodologiei de elaborare a conținutului – cadru al documentației de urbanism pentru zonele construite protejate. Prin acest ordin se instituie zona de protecție pentru fiecare monument istoric, prin care se asigură conservarea integrată a monumentului istoric și a cadrului său construit sau natural. Aceasta este constituită ca un teren format din parcele cadastrale situate în jurul monumentului, asigurând perceperea nealterată a acestuia. În zona de protecție se instituie servituțile de utilitate publică și reglementările de construire pentru păstrarea și ameliorarea cadrului natural al monumentului prin înlăturarea sau diminuarea factorilor poluanți de orice natură, păstrarea și ameliorarea cadrului arhitectural – urbanistic al monumentului prin aprobarea și supravegherea construirii, păstrarea și valorificarea potențialului arheologic (art. 15).

Zonele construite protejate reprezintă zone din teritoriul administrativ al orașelor și comunelor în care construcțiile, cadrul natural și activitățile umane prezintă calități istorice, a căror protejare reprezintă un interes public. Aceste zone se definesc și se delimitează prin studii istorice, arhitecturale, urbanistice, peisagistice etc. și prin planuri urbanistice ale zonelor construite protejate, integratoare ale acestora. Ele se instituie prin hotărâri ale Consiliilor locale și se protejează prin acțiunea acestora și a celorlalți protectori legali (art. 17).

Zonele construite protejate instituite în jurul unor monumente istorice acoperă toate categoriile de monumente, ansambluri și situri arheologice, istorice, arhitecturale, artistice,

Conform Legii 422/2001, în zonele de protecție vor fi instituite servituți de utilitate publică și reglementări speciale (art. 9, alin. 4), dacă acestea nu au drept consecință desființarea, distrugerea parțială sau degradarea monumentelor istorice și a zonelor lor de protecție (art. 10, alin. 4).

În urma analizei acestor factori, am stabilit următoarele criterii de definire a zonelor de protecție:

- **cuprinderea în zona de protecție a monumentelor istorice a imobilelor adiacente monumentelor istorice;**
- **delimitarea zonei de protecție pe un teritoriu minimum necesar construirii fizice a monumentului istoric (vecinătatea directă) și a percepției sale corespunzătoare, în raport cu relieful, pe parcele cadastrale;**
- **delimitarea siturilor arheologice existente.**

pentru cultură, precum și primarul orașului sau comunei respective despre orice modificări sau degradări în starea fizică a monumentelor istorice deținute și aflate în teritoriul unității administrativ-teritoriale; să înștiințeze de urgență, în scris, Direcția județeană pentru cultură, precum și primarul orașului sau al comunei respective despre descoperirea întâmplătoare a oricăror construcții, elemente de construcții, a unor piese de inventar fix ori mobil sau a unui vestigiu arheologic necunoscut anterior, asigurând păstrarea descoperirilor în condițiile legii, până la sosirea delegatului instituției de specialitate, dar nu pentru mai mult de 15 zile; să asigure, în condițiile legii, accesul specialiștilor desemnați de Ministerul culturii sau de Direcțiile județene pentru cultură, în vederea constatării stării de conservare sau pentru efectuare de cercetări, inclusiv arheologice, de expertizare a monumentelor istorice și pentru operațiunile de evidență, în cazul în care solicită descărcarea imobilului de sarcină arheologică, să finanțeze săpătura, cercetarea arheologică, elaborarea documentației aferente, conservarea și protejarea eventualelor vestigii descoperite cu ocazia efectuării cercetării arheologice; să obțină avizele prevăzute de lege, pentru toate intervențiile, să asigure efectuarea lucrărilor de conservare, consolidare, restaurare, precum și a oricăror alte lucrări, conform prevederilor legale, numai de către persoane fizice sau juridice atestate în acest sens și să prevadă în contracte condițiile și termenele de execuție cuprinse în avizul de specialitate; să respecte toate condițiile și termenele de execuție cuprinse în avizul de specialitate atunci când execută ei înșiși lucrări de întreținere sau orice alte intervenții, conform prevederilor legale; să permită pe baza prevederilor contractuale, executarea intervențiilor asupra monumentelor istorice deținute, în cazul în care acestea sunt inițiate și finanțate de persoane juridice abilitate în condițiile legii; să permită montarea și să întrețină însemnul distinctiv care marchează calitatea de monument istoric a imobilului; să obțină avizul Ministerului Culturii și să asigure pe propria răspundere condiții corespunzătoare de vizitare, fotografiere, reproducere și de publicitate în cazul în care, la solocitarea lor, proprietarii introduc monumentele istorice în circuit public; să comunice Direcției județene pentru cultură orice schimbare a titularului dreptului de proprietate, de administrare sau ale altor drepturi reale, după caz, asupra monumentelor istorice (art. 36, alin. 1).

Autoritățile administrației publice locale au următoarele atribuții referitoare la protejarea monumentelor istorice: cooperează cu organismele de specialitate și cu instituțiile publice cu responsabilități în domeniul protejării monumentelor istorice și asigură punerea în aplicare și respectarea deciziilor acestora; asigură protejarea monumentelor istorice clasate, aflate în domeniul public sau privat al municipiului, respectiv orașului sau comunei, precum și a celor abandonate sau aflate în litigiu, alocând resurse financiare în acest scop; cooperează cu ceilalți proprietari sau administratori de monumente istorice; se pot asocia între ele, precum și cu persoane fizice sau juridice pentru realizarea unor lucrări de protejare a monumentelor istorice și pot înființa în acest scop instituții și servicii publice de interes local; participă la finanțarea lucrărilor de protejare a monumentelor istorice, prevăzând distinct sumele necesare în acest scop în bugetele pe care le administrează, cuprind în programele de dezvoltare economico-socială și urbanistică, respectiv de amenajare a teritoriului, obiective specifice privind protejarea monumentelor istorice, elaborează, actualizează și aprobă documentațiile de amenajare a teritoriului și urbanism privind

monumentele istorice sau zonele protejate care conțin monumente istorice; iau măsurile tehnice și administrative necesare în vederea prevenirii degradării monumentelor istorice; includ în structura aparatului propriu, compartimente specializate sau, după caz, posturi ori sarcini de serviciu precise în domeniul protejării monumentelor istorice; elaborează planurile anuale de gestiune și protecție a monumentelor istorice de pe teritoriul unității administrativ-teritoriale care sunt înscrise în Lista Patrimoniului Mondial și asigură monitorizarea acestora prin personalul propriu (art. 45, alin. 1).

Pentru protejarea monumentelor istorice din unitățile administrativ teritoriale de competență consiliile locale au următoarele atribuții: colaborează cu Direcția Județeană pentru cultură furnizând acesteia toate informațiile actualizate din domeniul protejării monumentelor istorice, asigură elaborarea documentației pentru delimitarea zonelor de protecție a monumentelor istorice în vederea întocmirii sau modificării planurilor urbanistice generale sau a planurilor urbanistice zonale ale localităților, prevăd în termen de 12 luni de la clasarea monumentelor istorice, fonduri bugetare necesare pentru elaborarea documentațiilor de urbanism și amenajare a teritoriului și a regulamentelor aferente; elaborează regulamente de urbanism pentru zonele de protecție a monumentelor istorice și pentru zonele construite protejate și le aprobă numai pe baza și în condițiile avizului Ministerului culturii sau ale serviciilor publice deconcentrate ale Ministerului culturii; elaborează, sau, după caz, aprobă programe ori măsuri administrative, bugetare sau fiscale speciale de prevenirea degradării monumentelor istorice și a zonelor protejate din municipiul, orașul sau comuna respectivă, cu respectarea avizului Ministerului Culturii sau a serviciilor publice deconcentrate ale Ministerului Culturii; la solicitarea Direcției județene pentru cultură, împreună cu organele de poliție, interzic circulația vehiculelor grele și transportul de materiale explozive în zona de protecție a monumentelor istorice; colaborează cu compartimentele specializate ale altor autorități ale administrației publice locale în cazul în care monumentele istorice și zonele de protecție a acestora se află pe teritoriul mai multor unități administrativ-teritoriale (art. 46, alin. 1).

Primarul are următoarele atribuții specifice: verifică existența tuturor avizelor de specialitate în domeniul monumentelor istorice și conformitatea autorizației cu prevederile acestora, precum și îndeplinirea dispozițiilor cuprinse în Obligația privind folosința monumentului istoric, conform prevederilor legale, asigură menționarea în autorizație a tuturor condițiilor conținute în avize la autorizarea lucrărilor asupra monumentelor istorice și asupra imobilelor situate în zona lor de protecție, respectiv la eliberarea pentru acestea a autorizației de funcționare; ia măsuri pentru autorizarea cu prioritate a documentațiilor tehnice care se referă la intervenții asupra monumentelor istorice; dispune oprirea oricăror lucrări de construire sau de desființare în situația descoperirii de vestigii arheologice, hotărăște și după caz, organizează paza acestora și anunță în cel mai scurt timp Direcția județeană pentru cultură; asigură prin aportul propriu de specialitate și în colaborare cu Direcția județeană pentru cultură, aplicarea însemnelor distinctive și a siglelor de monumente istorice și controlează întreținerea lor de către proprietar; asigură paza și protecția monumentelor istorice aflate în domeniul public și privat al statului și al unităților administrativ - teritoriale, precum și ale monumentelor istorice abandonate sau aflate în litigiu, semnalând de urgență Direcției județene pentru cultură orice caz de nerespectare a legii; asigură

prevăzând distinct sumele necesare în acest scop; cuprind în programele de dezvoltare economico – socială și urbanistică, respectiv de amenajare a teritoriului, obiective specifice pentru protejarea patrimoniului arheologic; aprobă documentațiile de amenajare a teritoriului și de urbanism, în conformitate cu avizele de specialitate ale Ministerului culturii și elaborează sau modifică astfel de documentații în scopul stabilirii de măsuri de protejare a patrimoniului arheologic evidențiat întâmplător ori ca urmare a cercetărilor arheologice preventive; potrivit legii; eliberează autorizație de construire și desființare numai pe baza și în conformitate cu avizul Ministerului Culturii pentru lucrări în zone cu patrimoniu arheologic cunoscut și cercetat, descoperit întâmplător sau de interes arheologic prioritar; colaborează cu serviciile publice deconcentrate ale Ministerului Culturii, transmițând acestora informații actualizate cu privire la cererile de autorizare de construire în zonele cu patrimoniu arheologic reperat; precizează în certificatul de urbanism regimul imobilelor aflate în zone cu patrimoniu arheologic reperat; iau măsuri administrative corespunzătoare și notifică proprietarilor și titularilor de drepturi reale asupra imobilelor, obligațiile ce le revin pentru prevenirea degradării descoperirilor arheologice întâmplătoare.

Primarul are următoarele atribuții specifice: dispune suspendarea autorizației de construire și oprirea oricăror lucrări de construire sau de desființare de construcții, în situația descoperirii de vestigii arheologice ori de alte bunuri pentru care s-a declanșat procedura de clasare, anunță în cel mai scurt timp serviciul public deconcentrat al Ministerului Culturii de construire sau de desființare, numai pe baza și în conformitate cu prevederile avizului Ministerului Culturii pentru lucrările din zonele cu patrimoniu arheologic reperat, precum și pentru lucrările cu patrimoniu arheologic evidențiat întâmplător; asigură paza și protecția descoperirilor arheologice aflate în proprietate publică, apărute ca urmare a cercetărilor sistematice sau preventive, semnalând de urgență serviciilor publice deconcentrate ale Ministerului Culturii orice nerespectare a legii.

7. OBLIGAȚIILE PROPRIETARILOR, TITULARILOR DREPTULUI DE ADMINISTRARE, A MONUMENTULUI ISTORIC

1. Să întrețină, să folosească și să exploateze imobilul numai cu respectarea prevederilor Legii nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice și a prezentei Obligații privind folosința monumentelor istorice.

2. Să asigure paza monumentelor istorice și să ia măsuri pentru apărarea împotriva incendiilor.

3. Să înștiințeze de urgență, în scris, Direcția județeană pentru cultură precum și primarul localității în a cărei rază teritorială se află situate monumentele istorice, despre orice modificări sau degradări în starea fizică a monumentelor istorice deținute.

4. Să asigure, în condițiile legii, accesul specialiștilor desemnați de Ministerul Culturii sau de Direcția județeană pentru cultură, în vederea constatării stării de conservare sau pentru efectuarea de cercetări, inclusiv arheologice, de expertizare a monumentelor istorice și pentru operațiunile de evidență.

5. Să obțină avizele prevăzute de lege pentru toate intervențiile prevăzute la art. 22 din Legea nr. 422/2001.

6. Să asigure efectuarea lucrărilor de conservare, consolidare, restaurare, precum și a oricăror alte lucrări, conform prevederilor legale, numai de către persoanele fizice sau juridice atestate în acest sens și să prevadă în contracte condițiile și termenele de execuție cuprinse în avizul de specialitate.

7. Să respecte toate condițiile și termenele de execuție cuprinse în avizul de specialitate atunci când execută ei înșiși lucrări de întreținere curentă sau orice alte intervenții.

8. Să permită, pe baza prevederilor contractuale, executarea intervențiilor asupra monumentelor istorice deținute, în cazul în care acestea sunt inițiate și finanțate de persoane juridice abilitate în condițiile legii.

9. Să permită montarea și să întrețină însemnul și sigla "Monument istoric".

10. Să obțină avizul Ministerului Culturii și să asigure pe propria răspundere condiții corespunzătoare de vizitare, fotografiere, filmare, reproducere și de publicitate, în cazul în care, la solicitarea lor, proprietarii introduc monumentele istorice în circuit public.

11. Să comunice Direcției județene pentru cultură, orice schimbare a titularului dreptului de proprietate, de administrare sau al altor drepturi reale, după caz, asupra monumentelor istorice.

12. Să înștiințeze în scris Direcția județeană pentru cultură, despre intenția de a înstrăina monumentul istoric, în vederea exercitării dreptului de preempțiune al statului sau, după caz, al unității administrativ-teritoriale, în condițiile Legii nr. 422/2001.

8. CONCLUZII

Conform legislației de protejare a monumentelor – Legea 422/2001 republicată (art. 45 – 47 referitoare la atribuțiile primăriilor în acest domeniu; art. 9 și 59 referitoare la zonele de protecție) și Ordinul nr. 2237/2004 privind aprobarea Normelor metodologice de semnalizare a monumentelor istorice, zonele de protecție ale monumentelor istorice sunt:

- Monumentele care se află în intravilanul localității au zona de protecție cu raza de 200 m.
- Monumentele care se află în extravilanul localității au zona de protecție cu raza de 500 m.

Se vor avea în vedere următoarele:

- cuprinderea în zona de protecție a monumentelor istorice a imobilelor adiacente monumentelor istorice;
- delimitarea zonei de protecție pe un teritoriu minimum necesar construirii fizice a monumentului istoric (vecinătatea directă) și a percepției sale corespunzătoare, în raport cu relieful, pe parcele cadastrale;
- localizarea și reglementarea siturilor arheologice existente.

Pentru zonele de intravilan suprapuse cu zona de protecție a monumentelor se vor constitui UTR-uri separate, ce vor fi reglementate prin Regulamentul Local de Urbanism conform legislației de protejare a monumentelor.

Autorizarea executării construcțiilor în zonele care cuprind valori de patrimoniu cultural construit, declarate și delimitate prin hotărâre a Consiliului Județean, se face cu avizul Direcției Județene pentru Cultură Neamț.

Orice intervenție asupra monumentelor istorice se va face cu avizul comisiilor de specialitate ale Ministerului Culturii.